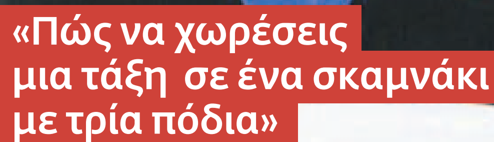
Το Σκασιαρχείο

1

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ **«ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ»** 4|5|2021

Τριήμερη επιμορφωτική συνάντηση για την παιδαγωγική Φρενέ

Ο Φιλίπ Μεριέ για την παιδαγωγική ομάδα «Το Σκασιαρχείο»

«Πώς να χωρέσεις μια τάξη σε ένα σκαμνάκι με τρία πόδια»

Της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΠΑΟΥΡΗ***

«Πώς να χωρέσεις μια τάξη σε ένα σκαμνάκι με τρία πόδια»[1]

Είκοσι πέντε άνθρωποι βρίσκονται μαζί σε μια αίθουσα για έναν σκοπό, ο οποίος είναι ταυτόχρονα ατομικός -να μάθουν- και συλλογικός -να συνυπάρχουν με άλλους που δεν είναι η οικογένειά τους. Χρειάζεται να βρουν τον τρόπο για να πετύχουν τον σκοπό τους.

Πώς δημιουργεί κάποιος αυτό τον χώρο ώστε να γίνει περιβάλλον μάθησης, τόπος συνάντησης και κοινωνικός δεσμός; Ενα περιβάλλον όπου να μπορεί κανείς να υπάρχει, αναγνωρίζοντας τον Αλλο αλλά και βρίσκοντας αναγνώριση μέσα από τους Αλλους, δημιουργώντας σχέσεις, όχι αποκλειστικά δυαδικές, αλλά ένα πλέγμα όπου η εργασία και η μάθηση θα συνδέει τους ανθρώπους αυτούς μεταξύ τους; Πώς δηλαδή μια τάξη γίνεται ομάδα;

Οι διαμεσολαβήσεις είναι τα εργαλεία που πολλαπλασιάζουν τις ανταλλαγές των μελών μεταξύ τους. Οι Τεχνικές Φρενέ και η Θεσμική Παιδαγωγική επιτρέπουν στο παιδί να εκφραστεί μέσα από δραστηριότητες που έχουν νόημα για εκείνο και θέτουν την εργασία γύρω από έναν κοινό σκοπό ως εργαλείο μάθησης και έκφρασης της επιθυμίας. Τότε η τάξη γίνεται Τόπος νοήματος, Τόπος ύπαρξης.

Δημιουργούνται στιγμές για να μιλήσεις, να ζητήσεις βοήθεια αλλά και να προσφέρεις, να μιλήσεις αλλά και να ακούσεις, να μπορείς να προτείνεις και να επιλέγεις, να δέχεσαι μια κριτική αλλά και να ακούς συγχαρητήρια, δηλαδή να είσαι παρών.

Η συνεργατική τάξη δίνει χώρο στον λόγο. Θεσπίζει αυτούς τους τόπους και εκδηλώνεται μέσα από διαφορετικές τεχνικές, μία από τις οποίες είναι το ελεύθερο κείμενο.

Γράφω γιατί θέλω να πω κάτι σε κάποιον. «Γράφω μια ιστορία αληθινή ή φανταστική. Γράφω για ένα όνειρό μου». Γράφω, γιατί θέλω ν' αφηγηθώ κάτι και θέλω να μάθω να γράφω καλά, ώστε να πω την ιστορία μου καλύτερα. Το πέρασμα στον γραπτό λόγο διαβαίνει τον δρόμο της επιθυμίας και αφού εκείνη φέρνει τη γραφή, τώρα κινητοποιεί ώστε να κατακτηθούν τα εργαλεία μάθησης -ορθογραφία, σύνταξη, λεξιλόγιο, ανάγνωση- τα οποία χρησιμοποιούνται για να εξυπηρετήσουν έναν πολύ συγκεκριμένο σκοπό: να γράψω (γραφή) και να διαβάσω (ανάγνωση) την ιστορία μου στους άλλους. Εμείς είμαστε πάντα εκεί, βοηθοί όταν η δυσκολία παρουσιάζεται, για να δείξουμε πως δεν είναι απροσπέλαστη. Διδάσκουμε πως οι δυσκολίες θα έρθουν αλλά δεν θα είναι ανίκητες και ότι το κάθε παιδί προχωράει με τον δικό του ρυθμό. Στις τάξεις Φρενέ κανείς/καμία δεν είναι μόνος/μόνη.

Το ελεύθερο κείμενο που γράφτηκε δεν θα μείνει κλεισμένο στο τετράδιο, ανεπίδοτη επιστολή[2], αλλά θα διαβαστεί. Η επιθυμία γραφής γίνεται επικοινωνία με τους άλλους, επιλέγουμε το κείμενο που θέλουμε να ταξιδέψει μέσω της εφημερίδας. Η τάξη ανοίγεται στον κόσμο «...οι τοίχοι της τάξης σωριάζονται ήσυχα»[3], ο κόσμος γίνεται ένα μέρος πιο οικείο και κοντινό. Ο δάσκαλος στέκεται εγγυητής πως οι ευκαιρίες θα δοθούν, τα παράθυρα θα μείνουν ανοιχτά, οι τόποι -συμβολικοί και πραγματικοί- υπάρχουν, πως το περιβάλλον είναι στέρεο -χάρη στους κανόνες- για να νιώθει κάποιος αρκετά ασφαλής και πλατύ ώστε να χωρέσει την επιθυμία όλων για γνώση και ελευθερία.

> Η συνεργατική τάξη δίνει χώρο στον λόγο. Θεσπίζει αυτούς τους τόπους και εκδηλώνεται μέσα από διαφορετικές τεχνικές, μία από τις οποίες είναι το ελεύθερο κείμενο

Ο Φιλίπ Μεριέ* για την παιδαγωγική ομάδα «Το Σκασιαρχείο»

ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ πολύ συγκινητικό όταν ταξιδεύει κανείς να συναντάει εκπαιδευτικούς που αναφέρονται στην «παιδαγωγική Φρενέ» και να βλέπει ότι οι προτάσεις ενός άγνωστου -τότε- δασκάλου σ' ένα μικρό χωριό της Νότιας Γαλλίας είναι σήμερα, έναν αιώνα μετά, περισσότερο από ποτέ επίκαιρες σ' ολόκληρο τον κόσμο. Στην Ελλάδα, το κίνημα Φρενέ είναι εξαιρετικά ζωντανό. Είχα τη χαρά να συναντηθώ μ' αυτή την ομάδα και να αναπτύξουμε έναν θερμό και γόνιμο διάλογο. Δόθηκε η ευκαιρία να ανακαλύψουμε τη βαθιά μας συναντίληψη και συμπόρευση για ένα σχολείο της χειραφέτησης και της αλληλεγγύης· ένα σχολείο αυθεντικά δημοκρατικό, φορέα ελπίδας για έναν πιο δίκαιο κόσμο.

Στην Ελλάδα, όπως και στη Γαλλία και σ' όλο τον κόσμο, οι εκπαιδευτικοί της παιδαγωγικής Φρενέ δεν το βάζουν κάτω: αγωνίζονται ώστε το κλείσιμο των σχολείων, ο εγκλεισμός και οι τηλεκπαιδεύσεις να μη βάλουν κανένα παιδί στο περιθώριο και να μην ξεχαστούν οι αρετές της συνεργασίας· είναι πάντα στην πρώτη γραμμή για να υπερασπιστούν τα δικαιώματα των πιο ευάλωτων ομάδων· εργάζονται ακούραστα στο πλαίσιο του δημόσιου σχολείου ώστε το κάθε παιδί να γίνεται δεκτό στη μοναδικότητά του και να έχει πρόσβαση στις ίδιες γνώσεις· μάχονται να μη μένει κανένα παιδί πίσω και όλα τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα να εμπλέκονται σε δραστηριότητες γεμάτες νόημα και να μαθαίνουν να είναι απαιτητικά με τον εαυτό τους και όχι να συγκρίνονται με τα άλλα παιδιά· είναι αλληλέγγυοι με όλες τις εργαζόμενες και εργαζόμενους για το κοινό καλό, στις δημόσιες υπηρεσίες, στις μεταφορές και στα νοσοκομεία· δεν συμβιβάζονται και δεν θα συμβιβαστούν ποτέ με έναν κόσμο όπου θα κυριαρχούν τα ιδιωτικά συμφέροντα και ο ανταγωνισμός...

Οι μαχόμενες/μαχόμενοι εκπαιδευτικοί της παιδαγωγικής Φρενέ προσπαθούν ακούραστα να καταστήσουν τις μαθήτριες και τους μαθητές τους πρόσωπα ικανά «να σκέφτονται ελεύθερα» και ταυτόχρονα «να χτίζουν από κοινού». Ξέρουν καλά ότι το σχολείο από μόνο του δεν μπορεί να κάνει τα πάντα, αλλά ξέρουν επίσης ότι το σχολείο οφείλει να αναλάβει το δικό του μερίδιο ευθύνης στον αγώνα για έναν καλύτερο κόσμο. Εναν κόσμο ελεύθερο

«Μην επιτρέψεις να περάσει η ζωή...
Ούτε ν' αφήσεις
να τελειώσει η μέρα...
Χωρίς να μεγαλώσεις λιγάκι,
Χωρίς να χαρείς,
Χωρίς να δώσεις φτερά
στα όνειρά σου»
Walt Whitman
(αν ήταν στίχος έτσι θα ήταν η τάξη μας)

Παραπομπές:
1. Αναφορά στο trépied της Pedagogie Institutionnelle
2. Στίχος από το ποίημα «Σελίδα γραπτού», Ζακ Πρεβέρ, «Κουβέντες», εκδόσεις Πλειάς 1980
3. Αναφορά στο διήγημα του Χ. Μέλβιλ «Μπάρτλμπι, ο γραφέας», εκδόσεις Άγρα, 2011

** Δασκάλα, μέλος της Παιδαγωγικής Ομάδας «Το Σκασιαρχείο»*

από όλες τις τυραννίες - πολιτικές, θρησκευτικές, καταναλωτικές. Εναν κόσμο που να σέβεται κάθε ον και να αρνείται κάθε εγωιστική απόσυρση και κάθε αποκλεισμό.

Παντού στον πλανήτη μας οι εκπαιδευτικοί του κινήματος Φρενέ εργάζονται καθημερινά για να έχουν όλα τα παιδιά τη θέση τους σ' αυτό τον κόσμο, να ξέρουν να συνεργάζονται και όχι να ανταγωνίζονται, και να οικοδομήσουν μαζί ένα καλύτερο μέλλον. Στην Ελλάδα, όπως και στον κόσμο, αξίζει να ακούσουμε τη φωνή τους και να τους υποστηρίξουμε.

** Ο Φιλίπ Μεριέ (Philippe Meirieu), επίτιμος καθηγητής των Επιστημών της Αγωγής (Λιόν, Γαλλία), χαίρει διεθνούς φήμης και αναγνώρισης για το παιδαγωγικό του έργο. Θα έχουμε τη χαρά να φιλοξενούμε συχνά κείμενά του.*

ΤΡΙΗΜΕΡΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΦΡΕΝΕ

«Ανοιξε ένα παράθυρο και μπήκε μέσα μας φως»

Της **ΑΝΝΑΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ***

Το τριήμερο 16-18 Απριλίου 2021 η παιδαγωγική ομάδα «Το Σκασιαρχείο» διοργάνωσε μια τριήμερη επιμορφωτική συνάντηση με στόχο την εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τη φιλοσοφία και τις βασικές τεχνικές της παιδαγωγικής Φρενέ. Το κάλεσμα του «Σκασιαρχείου» απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από όλη την Ελλάδα. Η ανταπόκριση της εκπαιδευτικής κοινότητας υπήρξε πραγματικά συγκλονιστική. Οι συνολικές αιτήσεις ξεπέρασαν τις 700! Η κούραση της καραντίνας, η απομάκρυνση από τα παιδιά μας, οι δυσκολίες στην υλοποίηση της τηλεκπαίδευσης δεν κατάφεραν να κάμψουν το φρόνημα των εκπαιδευτικών, να θαμπώσουν το όραμά μας για ένα καλύτερο σχολείο. Γι' αυτό βρεθήκαμε μαζικά σε τούτη την εξ αποστάσεως συνάντηση προσδοκώντας έμπνευση και ανανέωση.

Το απόγευμα της πρώτης μέρας, της Παρασκευής, επιχειρήθηκε ένα καλωσόρισμα στις αρχές της παιδαγωγικής Φρενέ, όπως και της θεσμικής και κριτικής παιδαγωγικής. Μιλήσαμε για τον ρόλο και την ευθύνη της εκπαιδευτικού στο συνεργατικό σχολείο, για τον δρόμο που έχει διανύσει ώς τώρα η παιδαγωγική Φρενέ στη χώρα μας, για τα Δίκτυα Συνεργατικών σχολείων ανά την Ελλάδα και για τη σύνδεση του σχολείου με την κοινότητα. Οι επόμενες δύο ημέρες ήταν αφιερωμένες σε εργαστήρια με βιωματικό χαρακτήρα, σε τμήματα των 25 ατόμων. Ξεκινήσαμε εξερευνώντας τους «τόπους του λόγου» σε ένα ανοιχτό και δημοκρατικό σχολείο: το «Τι νέα;» και το «Συμβούλιο τάξης», όπου όλα τα παιδιά μπορούν να πάρουν τον λόγο, να φέρουν στην τάξη κάποια από τα προσωπικά τους βιώματα, να κρίνουν τη ζωή στην τάξη, να κάνουν τις προτάσεις τους και να αποφασίσουν πώς επιθυμούν να οργανώσουν τις δραστηριότητές τους. Κατόπιν μάθαμε πώς να ανοιγόμαστε από την τάξη, να βγαίνουμε στην αυλή και να προχωρούμε στην κοινότητα έξω από το σχολείο, παρατηρώντας, καταγράφοντας την εμπειρία μας και μεταστοιχειώνοντάς την σε κριτική σκέψη και γνώση. Συνεχίσαμε με την τεχνική του Ελεύθερου κειμένου και της Σχολικής εφημερίδας που απελευθερώνει τη δημιουργικότητα των παιδιών και δίνει διέξοδο στην ανάγκη τους για έκφραση και επικοινωνία. Την Κυριακή, 18/4, ασχοληθήκαμε με την τεχνική «Μικρά βιβλία», μια κατεξοχήν δημιουργική εργασία, κατά την οποία οι μαθητές και μαθήτριες φτιάχνοντας τα δικά τους «μικρά βιβλία» αναπτύσσουν δεξιότητες γνωστικές, κοινωνικές και επικοινωνιακές, με φυσικό και βιωματικό τρόπο, διότι μαθαίνουν μέσα από τα ίδια τους τα έργα, κατανοούν τι μαθαίνουν και γιατί το μαθαίνουν. Τέλος, κλείσαμε κάνοντας έναν απολογισμό, όπου μοιραστήκαμε τις σκέψεις, τις εντυπώσεις και τα συναισθήματά μας από το τριήμερο της επιμορφωτικής συνάντησης.

Στον απολογισμό ακούστηκαν συγκινητικές σκέψεις και μηνύματα, που μαρτυρούν το πάθος των εκπαιδευτικών για τη δουλειά τους, αλλά και την αγάπη τους για τα παιδιά. Συνειδητοποιήσαμε ότι οι τεχνικές αυτές μπορούν να αλλάξουν το κλίμα στις τάξεις μας. Να ενισχύσουν την αυτενέργεια και την υπευθυνότητα των μαθητών και των μαθητριών μας, να καλλιεργήσουν τη δημοκρατική νοοτροπία και το συνεργατικό, συλλογικό πνεύμα εργασίας, να προετοιμάσουν νέους πολίτες που θα αγωνιστούν για έναν κόσμο καλύτερο. Μοιραστήκαμε την κοινή ανάγκη να δραπετεύσουμε από το ασφυκτικό πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος, που καταφεύγει για να διδάξει στη στείρα μετωπική «διάλεξη» και την εξουθενωτική αποστήθιση, όπως και στις ισοπεδωτικές εξετάσεις για να αξιολογήσει, που υποδέχεται τον μαθητή και τη μαθήτρια αλλά αφήνει το παιδί έξω από την πόρτα της τάξης, σε ένα κρύο και αφιλόξενο σχολείο. Και τότε διαπιστώσαμε πως «η ανάγκη έγινε... ευτυχία». Πως τα καινοτόμα παιδαγωγικά εργαλεία που δοκιμάσαμε θα μπορούσαν να δώσουν σάρκα και οστά στο όραμά μας για ένα Δημόσιο σχολείο, ανοιχτή αγκαλιά για όλα τα παιδιά, με σεβασμό στην ιδιαιτερότητα του καθενός, με χαρά και με εμπιστοσύνη στις δυνάμεις και τις ικανότητές τους. Και συνειδητοποιήσαμε ακόμα πως αυτό το ανοιξιάτικο τριήμερο κάναμε το δικό μας «σκασιαρχείο» από ένα σύστημα άκαμπτο και στενό και βρεθήκαμε στην απλοχωριά της αγαπητικής αλληλεπίδρασης μεταξύ συναδέλφων, που γεννά τη μεγάλη αλλαγή: την ώρα που «θα λάβουνε τα όνειρα εκδίκηση» και το σχολειό μας ολάκερο επιτέλους θα φωτιστεί από τα χαμόγελα των εκπαιδευτικών και των παιδιών μας.

** Φιλόλογος, μέλος της παιδαγωγικής ομάδας «Το Σκασιαρχείο»*

Το κείμενο της Συντακτικής Επιτροπής

ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΝΘΕΤΟ τετρασέλιδο με τον τίτλο «Το Σκασιαρχείο» εγκαινιάζει την τακτική συνεργασία της παιδαγωγικής ομάδας «Το Σκασιαρχείο» με την «Εφημερίδα των Συντακτών». Την πρώτη Τρίτη κάθε μήνα η εφημερίδα θα περιλαμβάνει ένα ένθετο αφιερωμένο στον κόσμο της εκπαίδευσης στη χώρα μας αλλά και στον κόσμο.

Δεν έχουμε λόγια να εκφράσουμε τη χαρά μας και τις ευχαριστίες μας για αυτήν τη συνεργασία με μια εφημερίδα του επιπέδου της «Εφ. Συν.», μιας συνεταιριστικής, ανεξάρτητης, αδέσμευτης, προοδευτικής εφημερίδας που αποτελεί μια όαση στο γκρίζο-κίτρινο πεδίο του Τύπου στην Ελλάδα.

Θα προσπαθήσουμε να αξιοποιήσουμε αυτό το πανελλαδικό βήμα που μας προσφέρεται απλόχερα αφενός για να προβάλλουμε το έργο και τις δράσεις μάχιμων εκπαιδευτικών, που δεν περιμένουν να αλλάξει όλος ο κόσμος με την επανάσταση για να αλλάξουν τις πρακτικές και τις τάξεις τους, και αφετέρου για να δώσουμε χώρο έκφρασης και επικοινωνίας γενικότερα στον κόσμο της παιδείας και του πολιτισμού - και όχι μόνο στον κύκλο του «Σκασιαρχείου».

Το «Σκασιαρχείο», που έχει πάρει το όνομά του από την ομώνυμη γαλλική ταινία που αναφέρεται στο έργο και στις ιδέες του μεγάλου Γάλλου παιδαγωγού Σελεστέν Φρενέ (Celestin Freinet), συσπειρώνει στους κόλπους του εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών. Συνεργάζεται στενά με φορείς όπως το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για παιδιά και νέους, την Camera Zizanio, το Δίκτυο για το θέατρο στην εκπαίδευση, το Δίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού, τη Συνήγορο του Παιδιού, την Πρωτοβουλία για το Αρθρο 12 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, τον σύλλογο SOS Τροχαία εγκλήματα κ.α. Στοχεύει στην ανταλλαγή απόψεων, ιδεών και προτάσεων για τη δημιουργία ενός δημόσιου σχολείου συνεργατικού, ανοιχτού και δημοκρατικού, όπου οι τεχνικές του Σελεστέν Φρενέ, η κριτική και η θεσμική παιδαγωγική βρίσκουν τη θέση τους. Το «Σκασιαρχείο» συνεργάζεται στενά με το ICEM (το γαλλικό δίκτυο Φρενέ) και είναι μέλος της FIMEM, της Διεθνούς Ομοσπονδίας που συντονίζει και οργανώνει την ανταλλαγή ιδεών και εμπειρίας στους κόλπους του δικτύου εκπαιδευτικών και σχολείων Φρενέ ανά τον κόσμο.

Τασσόμαστε ξεκάθαρα και υπερασπιζόμαστε το συμπεριληπτικό δημόσιο σχολείο, έχουμε συνείδηση της ταξικής λειτουργίας της εκπαίδευσης, αντιμαχόμαστε κάθε αποκλεισμό, ενδιαφερόμαστε για τα παιδιά όλου του κόσμου, τα παιδιά από τα λαϊκά κοινωνικά στρώματα, τα παιδιά με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό, τα μεταναστόπουλα, τα προσφυγόπουλα, τα παιδιά με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες. Είμαστε ενεργοί δημοκρατικοί πολίτες, με την ένταξή μας σε συλλογικότητες, συνδικάτα, φορείς και κόμματα. Παρεμβαίνουμε λοιπόν κάθε φορά στη συγκυρία και παίρνουμε θέση για τα τεκταινόμενα. Αλλά αυτό που μας ενώνει είναι η κοινή μας αντίληψη ότι δεν μπορούμε να περιμένουμε να αλλάξει ο κόσμος για να αλλάξουμε τις πρακτικές μας και τον περίγυρό μας - όσο μπορούμε και όσο μας παίρνει. Ενστερνιζόμαστε και παλεύουμε να υλοποιήσουμε το ωραίο εκείνο σύνθημα των παιδαγωγικών κινημάτων που διακηρύσσει: «Αλλάζουμε το σχολείο για να αλλάξουμε την κοινωνία – αλλάζουμε την κοινωνία για να αλλάξουμε το σχολείο».

Η Συντακτική Επιτροπή
Βογανάτσης Δαμιανός, Δημοπούλου Φωτεινή, Μπαλτάς Μπάμπης, Μπάρκα Κατερίνα, Παούρη Κατερίνα, Παπαδόπουλος Χάρης, Σπήτα Βίκυ

Επικοινωνήστε μαζί μας και στείλτε μας τα κείμενά σας για δημοσίευση στο εξής μέιλ: periodikofreinet@gmail.com
Για τις δράσεις του «Σκασιαρχείου»: https://skasiarxeio.wordpress.com

Ζάφος Ξαγοράρης

Συμβούλιο τάξης

Της **ΜΑΡΩΣ ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗ***

ΤΟ ΓΙΑΤΙ; Για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών στις δημοκρατικές αξίες, στην άσκηση των δικαιωμάτων τους αλλά και στην πολιτειότητα, στον ρόλο δηλαδή του ενεργού πολίτη.

● **Ο ΤΟΠΟΣ;** Η τάξη μας, ο κύκλος μας, ένας τόπος ασφάλειας και αλληλοσεβασμού που διέπεται από τους τρεις βασικούς κανόνες μας 1. Δεν κοροϊδεύω. 2. Ακούω αυτόν/ήν που μιλάει. 3. Ο,τι λέμε εδώ μένει μεταξύ μας.

● **ΤΟ ΠΩΣ;** Ξεκινήσαμε τη σχολική χρονιά 2016-17 για δύο χρόνια με Γ' και Δ' τάξη. Το ραντεβού ήταν σταθερό κάθε Παρασκευή την 6η ώρα (δεν το χάσαμε ποτέ, ακόμα και όταν το σχολείο δεν λειτουργούσε ή πηγαίναμε εκδρομή, το συμβούλιό μας μεταφερόταν σε άλλη μέρα μετά από απαίτηση των παιδιών).

Στον τοίχο της τάξης μας υπήρχε αναρτημένος ένας πίνακας χάρτινος, που είχε τρεις στήλες: η 1η ήταν για ρύθμιση προβλημάτων, η 2η για επιβραβεύσεις και η 3η για προτάσεις.

Εκεί τα παιδιά μπορούσαν καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας να γράφουν, επώνυμα και μόνο επώνυμα, ό,τι είχαν ανάγκη να εκφράσουν, θετικό ή αρνητικό.

Σύμφωνα με τον Freinet, «όταν ένα μέλος μιας κοινότητας δηλώσει δημοσίως ό,τι έχει να πει, όσο σοβαρό κι αν είναι, θα πρέπει να επαινείται για την ηθική και πολιτική του τόλμη».

Η υπογραφή αυτή είναι που φέρνει τη χειραφέτηση στο παιδί εκείνο που αποφασίζει να γράψει και να εκτεθεί, που μπορεί να προτείνει και να επιχειρηματολογήσει, που μπορεί να επιβραβεύσει και να ενδυναμώσει τις σχέσεις του με τους/τις συμμαθητές/τριές του.

Είχαν πάντα την ευκαιρία να διαβάζουν τι γράφεται στον πίνακα και πολλές φορές συζητούσαν και έλυναν την προβληματική κατάσταση πριν φτάσει να συζητηθεί στο συμβούλιο.

Οι ρόλοι ήταν τρεις: πρόεδρος που συντονίζει, γραμματέας που κρατάει πρακτικά στο τετράδιο του συμβουλίου, υπεύθυνος/η λόγου που δίνει το αντικείμενο του λόγου σε όποιο παιδί θέλει να μιλήσει. Οι ρόλοι αυτοί ήταν εναλλασσόμενοι, κάθε εβδομάδα δηλαδή τους αναλάμβαναν διαφορετικά παιδιά.

Κάθε φορά η επιτυχία στην εκτέλεση των ρόλων εξαρτάται πολύ, όπως είναι φυσικό, από την προσωπικότητα των παιδιών που τους αναλαμβάνουν, όμως το σημαντικό είναι πως αυτή η διαδικασία ισχυροποιεί και ενδυναμώνει πολύ την εικόνα των πιο αδύναμων και αφανών, ενώ από την άλλη είναι ένα πεδίο ανάδειξης των ταλέντων των πιο ικανών. Τα παιδιά εκπαιδεύονται σιγά σιγά σε έννοιες δικαίου, ευθύνης προσωπικής και συλλογικής, σεβασμού, επιχειρηματολογίας και δημοκρατίας.

Στα μεγάλα, στην Στ' τάξη, έχω δει το συμβούλιο να «τρέχει» μόνο του, σαν έτοιμα από καιρό τα παιδιά το αγκαλιάζουν και το σέβονται. Είδα μπροστά στα μάτια μου να μετασχηματίζεται η ηθική τους, η συμπεριφορά τους, ακόμα και να σπάνε «συμμαχίες» χρόνων, όπως και πληγές χρόνων να αποκαθίστανται ή και να επουλώνονται.

Στα μικρά Α', Β', εκεί είναι πιο θεμελιώδες αυτό που συμβαίνει, γιατί μπαίνει μια τάξη στη «ζούγκλα» τους, αρχίζουν και συνειδητοποιούν με αυτόν τον τρόπο πού σταματά το δικαίωμά τους και πού αρχίζει των άλλων, πού ξεκινά η δική τους υποχρέωση και πώς μπορούν να πείσουν με επιχειρήματα, πώς μπορούν να προτείνουν και να διαμορφώσουν τη δική τους σχολική πραγματικότητα.

«Το παιδί έχει δικαίωμα να είναι ο εαυτός του, να εκφράζει τη γνώμη του, να το παίρνουν στα σοβαρά, να επιθυμεί, να ζητάει και να διεκδικεί, να κάνει λάθη, να εκπαιδεύεται, να αντιστέκεται στην εκπαίδευση, να διαμαρτύρεται...», θα μας πει ο σπουδαίος Γιάνους Κόρτσακ, Πολωνοεβραίος παιδαγωγός και γιατρός, θεμελιωτής των δικαιωμάτων του παιδιού (1878-1942).

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ; Η καρδιά της τάξης μας, τα πάντα αποτυπώνονται εδώ, θετικά και αρνητικά. Τα θετικά γίνονται κτήμα όλων, όμως και τα αρνητικά συζητιούνται και λύνονται, προτείνονται λύσεις από τα ίδια τα παιδιά, οι οποίες μέσα από αυτή τη διαδικασία είναι λύσεις θετικές, εποικοδομητικές, όχι εκδικητικές και τιμωρητικές, κι έτσι σιγά σιγά, χρόνο με τον χρόνο, γινόμαστε όλοι και όλες καλύτεροι άνθρωποι...

** Δασκάλα στο 103ο Δημοτικό σχολείο Αθήνας, μέλος του «Σκασιαρχείου»*